

Inatsisartunut ilaasortaq Niels Thomsen

Asasara Niels Thomsen

Inatsisartut suleriaasianni § 37 naapertorlugu Naalakkersuisunut imatut apeqquteqarputit:

20. februar 2011
Dok. Nr.
Postboks 1601
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 56 00
E-mail: lsln@gh.gl
www.nanoq.gl

1. Pilersitsiniarnerit suut tigussaasut Naalakkersuisut aallartissimavaat nunatsinni uranisornermi peqqissutsimut pinngortitamullu sunniutissanik misissuinermi?
2. Kalaallit angalaqatigiit Canada tikeraarsimavaat ilaatigut uranimik paaaffiit misissorumallugit. Canadami oqartussaasut malillugit Canadami uranisornermi peqqissutimut pinngortitamullu sunniutit suuppat?
3. Naalakkersuisut misissuisimanerlutik, nunani allani uranimik paaaffinni misissuinernek sunik peqareernersoq? Taamaassimanngippat Naalakkersuisut nassuiaatikkusuppakka qaqagu tamanna aallartinneqarniarnersoq.
4. Uranisiornermi naaggaarlunnarnerup attatiinnarnera sutigut iluaqutissartaqartussasut Naalakkersuisut isigaa?

Apeqqummut 1-imut aamma 2-imut akissut

2010-imi aggustimi Naalakkersuisut kissaateqarnerisigut atuagaaqqamik Kalaallit Nunaanni uranimik paaaneq pillugu paasissutissanik pissusiviusunillu imaqartumik GEUS saqqummersitsivoq. Nalunaarusiaq Inatsisartuni ilaasortanut tamanut agguanneqarpoq aammalu link-imi uani nassaarineqarsinnaalluni:

<http://www.nanoq.gl/Emner/Landsstyre/Departementer/Rastofdirektoratet/~media/0E9996049A1646F6BF13FC884F61A871.ashx>

Nassuiaat ilaatigut uranimik paaanermi avatangiisinut peqqinnissamullu tunngassutillit pillugit ilaatigullu uranisiorfimmik matusiniarnermut atatillugu avatangiisinut tunngassuteqartut eqqumaffigineqartariaqartut pillugit kapitalinik imaqarpoq.

Nassuiaammi allassimavoq aatsitassarsiorfeqalivinnissamut aammalu aatsitassamik uranimik imaluunniit yellowcake-mik tunisassiornermi akuersissummik tunniussinisasaq Kalaallit Nunaanni aalajangiunneqassagaluarpat, aatsitassarsiorfiutileqatigiiffiup ingerlatassamik akisussaasuusup uppersassagaa, ingerlatassaq avatangiisitigut peqqinnissakkullu isumannaatsumik ingerlassinnaallugu aammalu avatangiisinut sunniutaasussat annikillissinnaallugit.

Aamma allassimavoq VVM suliniutissap avangiisinut qanoq sunniuteqarnissaa pillugu nassuiaataasoq. Suliffeqarfiit aalajangersimasut – aammalu aatsitassarsiorfiit tamarmik – aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinissamut akuersissummik tunniussisoqarsinnaalinnginnerani VVM-imut misissuineramik suliaqartussaapput. VVM-imut misissuineq suliffeqarfinit imaluunniit siunnersortinit oqartussaasunit akuerisaasunit suliarineqartussaavoq. Misissuinermut aningaasartuutit aatsitassarsiorfiutiqatigiiffimmit akilerneqartussaapput. VVM-imut nassuiaat tamanut ammasumik saqqummiunneqartussaavoq aammalu Kalaallit Nunaanni pisortat namminersortullu kattuffiit arlalinnut tusarniaassutigineqartussaalluni. VVM-imut nassuiaat aammalu tusarniaanermut akissuteqaatit tunngavigalugit aatsitassarsiorfiutiqatigiiffiup tunisassiornermik aallartitsinissaa Namminersorlutik Oqartussat akuerisinnaavaat imaluunniit itigartissinnaallugu. Inuiaqatigiinnut sunniutaassusanut tunngatillugu misissueqqissaarneq tassunga assigusoq suliarineqassasoq piumasaqaataavoq – VSB (Vurdring af Samfundsmæssig Bæredygtighed).

§ 37 naapertorlugu apeqquteqaaternut akissuteqaatinni 10. januar 2011-imeersumi ilisimatitsissutigaaara, Kalaallit Nunaanni atortusiassanik aatsitassanit pisunik misissuinissamut akuersissutinut atugassarititaasunut nalinginnaasunut 16. november 1998-imeersunut erseqqissaataasumik ilassutitut allannguutissat makkua Naalakkersuisut akuerisimagaat:

709. Killissarititaasut immikkoortoq 101-mi taaneqartut iluanni tamakkiisumik pissarsiffiulluarsinnaasunik misissuinerup, avatangiisinut sunniutaasinnaasunik kiisalu inuiaqatigiinnit nammaneqarsinnaaneramik nalilersuiner tallip, suliarineqarnissaa siunertaralugu, aatsitassat misissoqqissaarneqarnissaannut atugassamik atortussiasat nalinginnaasumik radiup qinngornerinik akullit misissorneqarnissaannut qinnuteqaatinut AIP akuersissuteqarsinnaavoq. Piiariaatsimi, avatangiisitigut kiisalu isumannaallisaanertigut peqqinnissakkullu sunniutaasinnaasut, pinngoqqaatinut radiup qinngornerinik akoqarsinnaasunut attuumassuteqartut misissuineri nalunaarusiornernilu taakkunani immikkut pingaartineqassapput. Piffissami pilersaarutaasumik misissuinissat pillugit qinnuteqaat nassuiaatitaqassaaq, tassa immikkoortoq 710-mi allassimasoq naapertorlugu.
710. Immikkoortoq 709-mi misissuinissamut taaneqartumut akuersissut tunniunneqarnermunit ukioq ataaseq atuutissaaq. Piginnittusaatitaasup qinnuteqarneratigut piffissaq ukioq ataasiakkaarlugu sivitsorneqartarsinnaavoq, tassa immikkoortoq 1010-1002 naapertorlugu nalunaarusiamik, immikkoortoq 709 naapertorlugu immikkut ittumik misissukkat nassuiarneqarnerannik imalimmik, AIP tigusaqarsimassappat, kiisalu akuersissuteqarnissamut piumasaqaatit atuuttut allat malinneqarsimappata.
711. Immikkoortut 709-710 naapertorlugit akuersissut pinngoqqaatinik radiup qinngornerinik akulinnik misissuinissamut atuinissamullu akuerisaanerup nalunaarutigineqarnissaanut pisinnaatitsinngilaq

Maleruagassani nalinginnaasuni aalajangersakkat nutaat taakkua, qinngornerinik ulorianartunik qaffasippallaamik akulinnik paasisaqartoqarsimagaluarpuunniit, avatangiisitigut, isumannaallisaanikkut peqqinnissakkullu misissuinerit ingerlanneqarsinnaanissaat ajornarunnaarsippaat.

Akissuteqaatinni 10. januar 2011-imeersumi paasisutissiissutigisattuut Canadamut urani pillugu Kalaallit Nunaanniit paasisassarsiornermut nalunaarussiaq 2010-imi decembarimi tamanut saqqummiunneqarpoq. Nalunaarussiaq taanna aamma Inatsisartunut ilaasortanut tamanut agguanneqareerpoq aammalu tamatuma saniatigut ilanngussartai 16-it ilanngullugit link-imi matumani nassaarineqarsinnaalluni:

http://www.nanoq.gl/Emner/Landsstyre/Departementer/Råstofdirektoratet/Nyheder%20fra%20direktoratet/Nyhedsarkiv/2010/12/uran_canada_rapport.aspx

Nalunaarusiami tassani Canadami oqartussaasuniit akissuteqaatigineqartarsimasooq atuarneqarsinnaassaaq, tassalu aatsitassarsiorfissanut ataasiakkaanut tamaginnut tunngatillugu avatangiisinut peqqinnissamullu sunniutaasinnaasunik sumiiffimmik allaaveqartumik misissuisoqartassasooq piumasaqaatigineqartartoq. Avatangiisinut isumannaallisaanermut peqqinnissamullu aarlerinaataasinnaasunut tunngatillugu aalajangersimasumik akissuteqarsinnaassagaanni nalilersuisinnaassagaannilu, sumiiffimmik aallaaveqartumik avatangiisinik, isumannaallisaanermik peqqinnissamillu nalilersuisoqarsimannissaa pisariaqarpoq.

Aatsitassarsiorfiit ataasiakkaat tamarmik inissinneqarnerisa aatsitassarsiorfiillu ataasiakkaat tamarmik avatangiisiisa kingunerisaanik, aatsitassarsiorfissat aatsitassarsiorfiup ataatsip eqqaani najukkami pissutsit aallaavigalugit assigiinngitsumik nalilersorneqartussaapput.

Sumiiffimmik aallaaveqartumik nalilersuisoqareersimatinnagu, sumiiffik aalajangersimasooq pillugu Canadami oqartussaasut qularnaatsumik oqaaseqarnissartik ajornakusoortitorujussuusarpaat. Taamaattumik tamakkiisumik nalilersuinissamut sumiiffiit aalajangersimaqqissaartut apequtaasussaapput, aammalu qinnuteqartup avatangiisinik misissuinermini uppersartussaassallugu peqarfik aalajangersimasooq akuersaarneqarsinnaasumik paaaffigineqarsinnaassasooq.

Canadami Kalaallit Nunaanituulli aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinermut avatangiisinut annertoorujussuarmik maleruagassaqaartitsisoqarpoq aammalu aatsitassarsiorfinnik nutaanik ammaanissamut akuersissummik tunniussisoqarsinnaalinnginnerani annertuumik avatangiisinik nalilersuineramik tusarniaanermillu ingerlatsisoqarsimassasooq piumasaqaataavoq. Canadami uranisiorfiit ilaatigut isumannaallisaanermut, peqqinnissamut avatangiisinullu aalajangersakkat aatsitassarsiorfinnut tamanut atuuttut malillugit, kisiannili aamma uranisiorfinnut immikkut maleruagassiat malillugit maleruagassaqaartinneqarput, immikkut naalagaaffeqatigiinni oqartussaasunit, Canadian Nuclear Safety Commission (CNSC) nakkutilliisoqarluni.

Nalunaarusiami aamma allassimavoq aatsitassarsiorfimmik suliniuteqarnerup aallartinneraniilli pingaartumik tailings-inik (sinneruttunik) passussinissaq, pinngortitamut kuutsisoqarsinnaajunnaarlugu piareersarneqartartoq. Qinnornerit ulorianartut kisimik pineqanngillat, kisiannili aatsitassarsiorfinni allani aamma ajornartorsiutaasartumut assingusumik, akuutissanit uumaatsunit aammalu saffiugassanit oqimaatsunit avatangiisinut ajoqutaasumik sunniinissap pinngitsoorneqarnissaa pineqarpoq.

Canadami oqartussaasut naapertorlugit avatangiisinut tunngatillugu eqqasuuteqarnerit kiisalu aatsitassarsiorfimmil sulisut isumannaatsuunissaannut peqqinnissaannullu tun-

ngatillugu eqqasuuteqarnerit, uranisiorluni misissuinermit Canadamiut maleruagassiaat malinneqarpata pakkersimaarneqarsinnaassapput.

Taamaattorli aamma Canadami oqartussaasut oqaatigaat, tamakkiisumik naliliinissamut sumiiffiit aalajangersimasut tamatigut apeqqutaasussaasut, aammalu avatangiisinik misissuinermit peqarfik aalajangersimasooq akuersaarneqarsinnaasumik piiaaffigineqarsinnaassanersoq uppersarneqarsinnaasussaasoq.

Siusinnerusukku § 37 naapertorlugu apeqquteqaaternut akissuteqarninni innersuussutigaara, aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi atuuttumi – maannakku aamma siunissami – piumasaqaataasoq, aatsitassarsiorluni ingerlatat tamarmik isumannaallisannikkut, peqqinnissakku avatangiisitigullu isumannaatsumik aammalu nunani tamalaani suleriaatsit pitsaanerpaat naapertorlugit ingerlanneqartassasut. Pinngooqaatinut qingornernik ulorianartunik akulinnut tunngatillugu misissuinissamut imaluunniit piiaanisamut akuersissuteqarnissaq taamaalilluni apeqqaanngilaq inatsisinut tunngassuteqartoq. Taamaattoq 1980-kekunnili Aatsitassaat Pillugit siunnersuisooqatigiit, aamma qallunaat naalakkersuisuisa nunatsinnilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiittoqarsimavoq qingornernik ulorianartortallit aatsitassarsiorluni misissuinissanut sumulluunniit ilaatinneqassanngitsut.

Maleruagassani nalinginnaasuni aalajangersakkat nutaat taakkua, peqarfimmi qingornernik ulorianartunik qaffasippallaamik akulinnik paasisaqartoqarsimagaluarpuunniit ingerlatseqatigiiffiup avatangiisinut, isumannaallisaaernermit peqqinnissamullu misissuinerit ingerlateqqinnissaannut akuersissummik qinnuteqaateqarnissaa ajornarunnaarsippaat.

Kalaallit Nunaata kujataani Kuannersuarnut tunngatillugu taamaattunik misissuinerit ingerlatsinissamut Greenland Energy and Minerals A/S qinnuteqarpoq aammalu akuersissummik tunineqarluni. Kisiannili misissuinerit taakkua inernerit qaqugu pigineqalissanersut eqqoriassallugu sulii maannakku siusippallaarpoq, taamaattoq misissuinerit inernerit 2012/2013 sioqqullugu pigineqalersimanissaat Naalakkersuisut ilimaginngilaat.

Apeqquummut 3-imut akissut

Kalaallit Nunaanniit Canadamut urani pillugu paasisassarsiornermit nalunaarusiaq ilanngussartai 16-it ilanngullugit 2010-imi decembarimi tamanut saqqummiunneqartoq innersuussutigissavara. Tassunga atatillugu nalunaarusiamit immikkoortoq manna isuaavigissavara:

”CNSC tassaavoq Canadami naalagaaffeqatigiinni oqartussaasoq atomip nukinga atorlugu nukissiornermit aammalu qingornernut ulorianartunut tunngatillugu apeqqutini tamaginni maleruagassiornermik nakkutillinermillu isumaginnittuusoq. CNSC-ip peqqinnissamut, sulinermit avatangiisinut aammalu avatangiisinut tunngatillugu Canadami innuttaasut avatangiisillu isumannaatsuutinnissaannut suliaannik isumaginnittuovoq. Aammattaaq atomi atorlugu nukissiornerup taamaallaat eqqissisimanissamik siunertaqartumik atorneqarnissaa qulakkeerniarlugu, Canadami nunani tamalaani pisussaaffinik naammassinninnissaq CNSC-ip Nunanut allanut ministeriaqarfik suleqatigalugu isumainnittuusoq.

CNSC-imut pisussaatsineq the Atomic Energy Control Act,” aqutigalugu tunniunneqarsimavoq, taannalu suliaasaqarfinni pingaarnerni makkunani atorneqartussaavoq:

- Atomip nukinga atorlugu nukissiornermi inerisaaneq, tunisassiorneq aamma atuineq
- Atortunik qinngornernik ulorianartunik akulinnik tunisassiornermut, atuinnermut inissiinermullu aammalu assartuinnermut maleruagassiorneq nakkutilliinerlu, ilanngullugu atortut nakorsaaitut siunertaqartumik atugassat
- Suliniutinik atomip nukinganut aammalu atortunut qinngornernik ulorianartunik akulinnut tunngassutilinnut tamanut tunngatillugu nakkutiginninnissaq pillugu nunani tamalaani maleruagassat malinneqarnissaannik qulakkeerisussanik piviusunngortitsinissaq, ilanngullugit suliniutit siaruartitsinnginnissamut isumaqatigiissutip malinneqarnissaannik qulakkeerisussat

Uranisiorfinnut taakkunungalu atasunik suliareqqiisarfinnut tunngatillugu oqartussaasut suliaasaat CNSC-ip akisussaaffeqarfinut ilaapput. Uranimut atatillugu periusissanut soqutiginnineq pissutaalluni, Canadami uranisiorfiit, aatsitassarsiorfiit allat paarlattuannik naalagaaffeqatigiinni maleruagassanik aammalu naalagaaffeqatigiinni oqartussaasut ingerlatsinerannik malinniffiusussaapput.

CNSC-imi sulisut 850-iupput, taakkunanga 130-it uranisiorfinnut taakkunungalu atasunut sequtserivinnut suliareqqiisarfinnullu tunngasunik suliaqartuullutik. Sulisorineqartut aatsitassarsiorfinnik ingerlatsinermut tunngassutilinnut tamaginnut tunngasunut imikkut ilisimasaqartunik qaffasissumik sulianut ilisimasaqartuusunik katitigaapput, ilanngullugit tunisassiornerup ilusilersuinerullu, uumaatsulerinerup, fysikkip matematikkillu, uumassusilerinerup avatangiisinullu ilisimatusarnerup, peqqinnissap iluanni ilisimasaqarneq. CNSC maleruagassiornermi nakkutilliisuullunilu, pisinnaatitsissutinik tunniussisarnermi oqartussaasuulluni avammut annissuinnermut nunamullu eqqussuinnermut atatillugu avatangiisinut, peqqinnissamut, sulinnermi avatangiisinut isumannaallisaanermullu tunngatillugu ataatsimoorussamik oqartussaasuinnermik suliarinnittuuvoq.

Uran pinngoqqaataavoq pinngortitap pilersitaanik qinngornernik ulorianartunik akoqartoq, atomip nukinga atorlugu nukissiorfinni ikummatissatut atornerqartartoq. Canada nunarsuarmi uranimik tunisassiornermi annersaavoq, nunarsuaq tamakkerlugu tunisassiornerup 30 %-ianik annertutigisumik tunisassiornermut, taassumalu 80 %-ia avammut tunineqartarpoq.

Uranisiorfinnit saffiugassaq akuiarneqanngitsoq sequtserivimmi suliarineqartarpoq aammalu akuutissat uumaatsut atorlugit suliarinninnikkut urani saffiugassamit kaanngartinneqartarpoq. Tamatuma kingorna urani akuiagaq atomip nukinganik nukissiorfimmi ikummatissatut atornerqarsinnaanissaanut suliareqqinneqassaaq. Uranisiorfiit, sequtseriviit uranimillu suliarinnittarfiit tamarmik Canadami Canadian Nuclear Safety Commission-imit (CNSC) maleruagassiorfigineqartarlutillu pisinnaatitsissuteqarfigineqartarput.

Suliaq	Sumiiffik	Akuersissummik pigisaqartoq	Akuersissut	Suussusaa
Cigar Lake Project	Saskatchewan	Cameco Corporation	Aallartisaaneq	Aallartisarneqarpoq
Cluff Lake	Saskatchewan	AREVA Resources Canada Inc.	Matulersoq	Matusiniarluni suliarineqarpoq
Key Lake Operation	Saskatchewan	Cameco Corporation	Ingerlavoq	Ukiumut 7.200.000 kg uran-mik piaanissamik akuersissummik pigisaqartut, uranitalimmillu pissarsinissamik McArthur-p paaavianiit akuersissummik pigisaqartut.

McArthur River Project	Saskatchewan	Cameco Corporation	Ingerlavoq	7.200.000 kg uran-mik ukiumut piiannissamut akuersissummik pigisaqartoq.
McClellan Lake Project	Saskatchewan	AREVA Resources Canada Inc.	Ingerlavoq	3.629.300 kg uran-mik ukiumut piiannissaminik pigisaqartoq.
Midwest Joint Venture	Saskatchewan	AREVA Resources Canada Inc.	Piareersartooq	Avatangiisinut tunngaa-suni naliliisoqarnissaata tungaanut sumiiffimmi sulisoqannikkallarpoq.
Rabbit Lake Operation	Saskatchewan	Cameco Corporation	Ingerlavoq	6.500.000 kg uran-mik piiannissamut akuersissummik pigisaqartoq.

Tassunga ilanngunneqassapput uranisiorfiit aammalu / sequtseriviit ingerlanneqanngitsut Ontariomiittut 14-it, Northwest Territories-imiittut marluk, aammalu Saskatchewan-imiittut pingasut. Sumiiffiit taakkua eqqaavissuarnut pisinnaatitsissutit malillugit matusinermi pisussanut pilersaarutit malillugit ingerlanneqarput imaluunniit salinissamut pilersaarutit CNCS-imit pisinnaatitsissuteqarfigineqartariaqartut akuersissuteqarfigineqartariaqartullu suliarineqarnissaannut misissuiffiqineqaleruttortut.

Uranisiorfiit Canadami ingerlanneqartut tamarmik Saskatchewan-ip avannarpassinneru-sortaanippot.

CNSC Saskatchewan-imi allaffeqarpoq, uranisiorfinnik taakkunungalu atasunik suliffeqarfinnik nakkutillinermik suliaqartunik, tamakkiisumik sulisuusunik 30-inik sulisoqarluni. Suliffeqarfinnut akuttunngitsunik takusaasarnikkut misissuisarnikkullu, naalagaaffimmi Saskatchewan-imi avatangiisinut suliffeqarnermullu immikkoortortaqaqarimmuut ataqaqigissaakkamik, Saskatchewan-imi allaffik isumannaallisaanermut peqqinnissamullu aammalu avatangiisinik illersuinissamut tunngatillugu CNCS-ip nakkutillinermik suliasaannik isumaginnittuvoq.

Uranisiorfinnut sequtserisarfinnullu pisinnaatitsissutit piffissanut aalajangersimasunut tunniunneqartarput, nalinginnaasumik ukiut marluk tallimallu akornanni sivirusseqartarlutik, taamaattumillu uranisiorfiit pisinnaatitsissutinut piffissaliussat naatinngit pisinnaatitsissutinik nutarterinissamut sulianik ingerlatsinissaq aqquusaartussaasapaat.

Akuersissutit atuuttut nutarterneqarneri aammalu aatsitassarsiorfinnik nutaanik ingerlatsinissamut siunnersuutit piiannermillu suliaqarnerit tamarmik Canadami qinnqornernut ulorianartunut isumannaallisaanermut ataatsimiititaliarsuarmut akuersissuteqarfigineqartartussaappot.

CNSC-ip uranisiorfinnik sequtserivinnillu akuersissuteqarnissamut sulianik ingerlatsinera ataavartumik ingerlasarpoq, pilersaarusiornermit sanaartorfissagissaanermut sanaartornermullu, ingerlatsinermut, matusinermut atorunnaarsitsinermullu immikkoortut assigiinngitsut aqqusaarlugit annertusiartortumik ingerlanneqartarluni. CNCS-ip oqartussaanermik isumaginninnera taamaalilluni suliassanut tunngatillugu attumassutilinnut tamanut suliarinninnermik aallaaveqartarpoq, tassani sanaartukkat ataasiakkaat tamarmik pinngoqqaarnerannit matuneqarnissaannut imaluunniit pilersaarusiorneqarnerannit pinngortitap ileqquanut utertitseqqilluni matuneqarnissaannut suliarineqartarlutik malerua-gassiorneqartarlutillu.

Immikkoortuni tamaginni CNCS-ip pisinnaatitsissummik qinnuteqartup piukkunnassuseqarnera aammalu peqqinnissamik, isumannaallisaanermik avatangiisinillu illersuinissa-

*mut naammattumik iliuuseqarsimanera akuerisartussaavaa. Tamatuma saniatigut qinnu-
teqartut Canadap atomip nukinganik eqqissinermi atuinissamik nunani tamalaani pīsus-
saaffiik naammassinnissimanissaanut suliniutissat pisariaqartut aalajangiunneqarsi-
masut takutittussaavaa. Tamatuma saniatigut Canadami avatangiisinik nalilersuinissa-
mut inatsisit malillugit avatangiisinik nutaamik nalilersuinernik ingerlatsisoqassasoq pi-
masaqaatigineqarsinnaavoq.*

*Canadami qinngornernik ulorianartunik annertuunik avammut annissuineq, nunanut ti-
gusisussanut qinngornernut ulorianartunut tunngatillugu suleqatigiinnissaq pillugu isu-
maqatigiissutini ataasiakkaartuni maleruagassaqartinneqarpoq. Isumaqatigiissutinut
taakkununga isumaqatiginninniarnermut tunngatillugu aammalu Den Internationale
Atomenergiagentur-imit (IAEA) isumannaallisaanermut malitassanut naapertuuttumik
Canadap qinngornernik ulorianartunik siaruartitsinnginnissamut aammalu atortunik aal-
lerfinnillu qinngornernik ulorianartunik akulinnik isumannaatsuutitsinissamut politikke-
qarneranik piviusunngortitsinissamut tunngatillugu, CNSC nunanut allanut ministeriaqar-
fimmik suleqateqarpoq”.*

Annertunerusumik akissuteqaateqarnissamut nalunaarusiap sinnera kiisalu ilanngussat
16-it tassunga ilanngunneqartut innersuussutigissavakka. Tamatuma saniatigut siusinerusuk-
kut taaneqartoq atuagaaraq GEUS-imeersoq Kalaallit Nunaanni uranimik pīaa-
nissaq pillugu paasissutissanik piviusunillu imaqartoq innersuussutigissavara.

Apeqqummut 4-imut akissut

Naalakkersuisut naliliinerat malillugu, Kalaallit Nunaanni uranimut tunngatillugu misis-
suinissamut pīaanissamullu sumiiffimmik aallaaveqartumik isumannaallisaanermut,
peqqinnissamut avatangiisinillu misissuinerit pigineqartinnagit, akuersaanngilluinnarnis-
sap maannakkut atuuttup atorunnaarsinneqarnissaa illersorneqarsinnaanngilaq.

GEUS-imit nassuiaammi allassimasutut, qinngornerit ulorianartut uumassusillit qinngor-
neqarnerminnit sunnersinnaavaat. Sunniuneranut uumassusillip qinngorfigitinnerani
qinngornerup annertussusaa apequtaavoq. Qinngorneq annertusimappat sunniunera
piffissap sivikitsup iluani toqussutaasinnaavoq. Qinngornerit annikinnerusut uumassusil-
lit kræfteqalersinnaanerisa aarlerinaateqarnera annertusitittussaavaa aammalu sanane-
qaatinik kingornuttakkanik allannguuteqartitsinnaallutik. Kræfteqalernissap aarlerinaa-
teqarnera qinngornerit annertusiarortillugit annertusiarortarpoq. Aammattaaq uranip
sananeqaataasa ilaat aalajangersimasut toqunartortaqarput.

Tamatuma saniatigut pīaaneq minnerunngitsumillu tamatuma kingorna uranip atorner-
qarnera inuit pilersitaannik arlalinnik aarlerinartortaqarpoq. GEUS-ip nassuiaataanit as-
sersuutit ilaannit erseqqisaatigissavakka:

- Atomimik sakkussianik misileraalluni silaannarmi qaartitsisarnerit, piffissami 1945-miit
1980-imut annerusumik Sovjetunionimit USA-millu ingerlanneqartut kingunerisaannik,
qinngornerit ulorianartut nunarsuarmut nakkaanernit nunarsuup avanna mingutsin-
neqarpoq.
- Atomip nukinganik nukissiorfinniit aniatitat, pingaartumik Europap kitaani (Frankrigimi
La Hague aamma tuluit Nunaanni Sellafield) atomimik pīorsaaffinnit aniatitat. Nukissior-
finnit taakkunanga qinngornerit ulorianartut immap sarfarneranit Kalaallit Nunaata imar-
taanut ingerlanneqartarput.
- Kievip eqqaani Tjernobyl-imi Sovjetunionimiittumi atomip nukinganik nukissiorfimmī
1986-imi ajutoorneq. Ajutoornermi tamatumani qinngornerit ulorianartut nunarsuarmut
nakkaanerat Kalaallit Nunaanni uuttuinikkut malugineqarpoq.

Aammattaaq amerikamiut sakkutuut timmisartuat qaartartunik brintimik sanaajusunik
sisamanik useqarluni Kalaallit Nunaata kitaata avannaani Thulemi sakkutooqarfiup ki-
taani 1968-mi nakkarnerani ajutoorneq tamatta nalunngilarput. Aarlerinaateqartunut i-

laasoq alla tassaavoq atomreaktorit sorsuffiunngitsumi nukissionermut atorneqareerne-
risa kingorna ikummatissatut atorneqarsimasunik toqqorsivimmiititsinissaq.

Assersuutit taakkua tamarmik, uranimut suliassaqarfik pimoorunneqartariaqartunik arla-
linnik aarlerinartortaartoq takussutissaapput. Maannakkorpiaq ilisimasanik akuersaan-
ngilluinnarnissamik politikkeqarnerup atorunnaarsinnissaanik illersorneqarsinnaalersitsi-
sunik naammattunik peqanngilagut. Aallaqqaammut Kalaallit Nunaata kujataani misis-
suinerit aallartinneqareersimasut inernerit utaqqimaarniarallartigu, aammalu tassa misis-
suinerit inernerit taakkua sullissivinnit arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsunit
naleqquttunit tamanit nalilersorneqareerpata, pissutsit nalilersoqqissinnaalissavagut.

Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta

Ove Karl Berthelsen